

razumel ni; mi smo tam le govorili o „Leitartikelnih Laibacherčnikih“, kateri so zgolj variacije velikih dunajskih judovskih in protestantskih časnikov, s katerimi pa dr. Issleib svojo majhno kramo prodaja. Da Vas je dopisnik iz Kranja štel v tisto nam dobro znano „kompanijo“, ki zoper vsako národno stvar slovensko tako gerdo pisari po časnikih, mu ne smete zameriti, zakaj sploh je znano, da ste tudi Vi eden tistih korespondentov, kakoršnih nobena druga dežela nima, in dr. Issleib sam je unidan to nekemu gospodu (ou Vam bo že povedal kateremu) razodel. Dr. Issleiba sicer to bôde, da se korespondenti z imenom imenujejo; al sedaj je očitnost povsod vpeljana; kaj se bojo nek časnikarski korespondenti pod mernik skrivali? Naj jih zvé celi svet, in če se pretresajo mestni odborniki, deželni in državni poslanci, vredniki časnikov, zakaj bi le korespondenti v temi sedeli? — Sedaj pa le še eno. Ker se Vi tako iskreno potegujete za nemško supremacijo in za ravnopravnost judov in protestantov, kaj nek bi od nas katoliških Slovincov mislili, ako bi mi dali svoje verske in narodne pravice z nogami teptati? Pervo je, da se v svojem domu za svoje pravice potegujemo. Če na Vašo milostljivo koncesijo: „dass man die slovenische Sprache gründlicher lesen und schreiben lerne“, bi mi odgovorili, da tudi mi judom in protestantom le dopuščati hočemo, da znajo talmuda ali Lutrovo sv. pismo domá lepo prebirati, kaj bi Vi nek na to koncesijo odgovorili? Ali nam tedaj bote zamerili, da pred pravicami za juda in protestanta terjamo pravico za naš narod? Saj vendar se še gotovo spominjate, kaj je že Kajfa judom svetoval (Eváng. Joan. XVIII. 14), da je bolje, da umre en človek, ko da se cel narod pogubi.

Sedaj mora pa še „kosček papirja“, kakor „Laibacherca“ „Novice“ imenuje, dr. Issleibu nekaj odgovoriti. Dobro vemo, da Vam in ljudem Vašega bandera ta „kosček“ papirja strašno preseda in da „ose“ in „seršene“ moti „in dem andern Lager“. Cela dežela vé, da je „Laibacherca“ ravno toliko mar za pravice slovenskega naroda, kakor „Pressi“, „Oest. Ztg.“, „Ostd. P.“ itd. za pravice avstrijskih Slovanov. Naj nam pokaže le en sostavek, kar je pod dr. Issleibovim vredništvom, v katerem ima besedo za naše pravice! Ali pa poglejmo „Blätter aus Krain“; že davno so dobili ti listi ime „Blätter aus Asien, Afrika in Amerika“ in ko jim unanje beletristike ali suhoparnih pesmic zmanjka, se spravijo nad „Mägen der Wiederkäuer“, ali najamejo kritiko, ki hudobno zaničuje eno najboljših slovenskih knjig itd. Da more tudi službeni list pravičen biti narodu svoje dežele, je pokazala „Laibacherca“ pod vredništvom dr. Klun-a in družih vrednikov, in nekdanji „Illyrisches Blatt“. Al kako more sedaj drugač biti, ko je vredništvo njeno v rokah vrednika, kateremu je krajnska dežela čisto „terra incognita“, ki besedice ne razume tistega naroda, ki prebiva v tej deželi, in še celo misli, da ga je Bog poslal za luč „nemške kulture“ v slovensko deželo. Če že človek pride s trebihom za kruhom v ptujo deželo, naj se saj vede kakor se omikanemu človeku spodobi in naj ne draži v domačem in družih časnikih ljudi, ki družega nič nočejo kot pravico tudi za-se! Kadar bo „Laibacherca“ tako srečna, da bo imela od vseh strani domače dežele toliko dopisnikov in toliko bravcov kot jih imajo „kosček“ papirja „Novice“, in ne bo sirota tako zapuščena kakor je sedaj od dopisnikov in naročnikov, ampak kadar bo tako veljavo imela kakor „kosček“ papirja, takrat še le bo pravico imela ošabno svojo glavo povzdigniti. Dostihmal pa naj lepo pohlevna bo in Boga hvali, da ima od druge strani pomoči, da more živeti, in naj ne žali „kosčeka“ papirja, ki se tudi brez primere z „Laibacherco“ more imenovati „charta magna“ ravnopravnega slovenskega naroda. — To naj bo zadosti danes dr. Issleibu od „kosčeka“ papirja. Če bo pa treba, bo ta „kosček“ še marsikaj družega povedal. Za pravice svojega naroda se poganjaje od nekdanj se ne bomo dali z nobenim hrupom sovražnikov naših, katerim so Slovani danes „reactionär“ jutri

„revolutionär“, v kozji rog vgnati ravno sedaj, ko ima vsak narod pravico se oglašiti za svoje pravo na postavni poti. In slovenski narod ima žalibog! dovelj ran odkriti svetu.

Iz Ljubljane. Odgovor gosp. ministra Schmerling-a na interpelacijo dr. Toman-ovo zastran vpeljave národnega jezika v gimnazije in realke po postavi od 8. avgusta 1859 je tudi tukaj, kakor v družih slovanskih deželah, izbudil dvombo: ali se bo naš jezik štel med tiste, ki je že dosti omikan za učni jezik? Cesarska postava od leta 1859 ne dela razločka med jeziki, ampak govori le od večine prebivavcov, po kateri se ima ravnati vpeljava jezika v šole; diploma oktoberska, lastnoročno pismo cesarjevo do ministra državnega, prestolni ogovor obetajo vsem narodom brez izjeme ravnopravnost narodno; gosp. minister sam je, ko je peticijo slovensko blagovoljno sprejel, obljubil ravnati po besedah ustave in prestolnega ogovora. Ako pa se bojo presojevali jeziki še le po svoji zrelosti, je vprašanje: kdo bo o tem sodnik? kdo bo narodu spričbo podpisal, da je zrel v svojem jeziku podučevan biti? Kdor ne pozna naše literature popolnoma in ne vé, da že skoro v vseh tistih rečéh, ki se učijo v šolah, imamo saj tolikšne knjige spisane, da je terminologija njih posebnih tehničnih izrazov določena, kar najočitniše spričuje tudi naš bogati nemško-slovenski slovník, ne more sodnik biti: ali je naš jezik sposoben za učni jezik ali ne. Slovenci so djansko pokazali, kaj premorejo, ako se pogleda na poslednjih 15 let, kaj so dognali v svojem jeziku v tem kratkem času. Dajte jeziku le v šoli in uredih še pravico, in kazal vam bo kmali svoje veličastvo „na desno in levo narodov.“ Tistim verlim poslancem, ki zagovarjajo pravice slovanskih narodov, izročujemo sveto nalogo, naj doversijo to imenitno reč tako, kakor jo terja pravica vsacega naroda; našega domoljubnega gosp. dr. Toman-a pa, ki je to reč sprožil v državnem zboru, še posebno prosimo, naj gosp. ministra prosi, da berž ukaže, ktere šolske bukve se imajo nemudoma spisati: v enem letu bomo imeli vse, kar bo treba; učiteljev sposobnih pa imamo že zdaj za vse gimnazije na Slovenskem zadosti.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. (Iz državnega zbora). Zbornica gospôka je v svoji seji 21. junija v nekterih razdelkih zaver gla sklep zbornice poslancev, ki ga ji je ta poslala o postavi zastran neodgovornosti in nedotakljivosti državnih in deželnih poslancev in z večino glasov poterdila novo osnovo, ki jo je izdelal njeni odbor. Gospodje dr. Palacky, knez Vinc. Auersperg in grof Leon Thun so govorili nasproti in za to, naj tudi zbornica gospôska poterdi to kar je zbornica poslancev sklenila; al ker je tudi minister Schmerling podpiral odborov predlog, je bil sprejet z 42 glasovi zoper 23. Po tem takem bo romala ta postava še enkrat v zbornico poslancev, da jo vnovič v pretres vzame.

V zbornici poslancev je bil pretekli teden važen. V seji 19. junija je odgovoril minister Šmerling na vprašanje Lapenovo, da so cesar 14. dan t. m. ustanovljenje deželnega odbora dalmatinskega dovolili; na vprašanje dr. Tomanovo zastran obveljave slovanskih jezikov v šolah pa je gosp. minister oziraje se na šolske postave preteklih let rekel, da še danes hoče vlada različnim narodom cesarstva pravična biti, da se malo po malo narodni jezik kot učni jezik vpelje v šole; al to se more zgoditi le pri takih jezikih, ki so že znanstveno omikani, — kjer je učiteljev takih, ki so dostojno izobraženost sprejeli v svojem narodnem jeziku, in kjer je slovstvo národno že vstvarilo potrebnih knjig. Za tem je odgovoril minister na vprašanje Pfretschnerjevo, kaj bo vlada storila zoper Tirolce, ki so sklenili v svojem deželnem zboru, da hočejo katoliški

cerkvi svojo starodavno veljavo obdržati in da ne marajo za postavbo od 8. aprila, po kateri se protestantom enake pravice podeljujejo, kakor katoličanom. Minister je na to odgovoril, da cesar v taki obliki, kakor je deželni zbor predložil svoj sklep o protestantih, ga ne morejo sprejeti, ker se opira na §. 17 deželne postave, ne pa, kakor bi imelo biti, na §. 19. a. Sicer pa je bilo deželnemu poglavarstvu tirolskemu ukazano, naj ne terpi nobenega upora zoper protestantski patent; tudi višji deželni sodniji je bilo zapovedano, naj kaznuje vsakega po postavi, kdor se pregreši zoper ukaze tega patenta, in škofu briksenskem je bilo naročeno, naj zapové svojim duhovnom, da ravnajo v duhu ces. patenta.

Potem je prišlo drugo branje dr. Mühlfeldovega predloga na versto, ki želi, naj se določijo posebni odbori za napravo tistih ustavnih postav, ktere je uni dan navsveoval. Dr. Herbst kot referent je o tem prvi govoril in si dokazati prizadjal, da osnova teh postav spada ob oblast tega državnega zbora. Potem so se začeli splošni pomenki o tem predlogu. Stopil je prvi na oder dr. Smolka in za njim dr. Rieger, — oba Slovana z dušo in telesom; uni vodja Poljcov, ta vodja Čehov. Tiho je postalo v zbornici; vsaka stran je radovedno čula, kaj bota govorila; zlasti levica je pazila na Smolkov govor, ker se je v sladkem upanju že več dni zibala, da bode prestopil iz desne na levo stran. Al zmotila se je, mo ak kakor je Smolka, ostane dosleden v tem, kar je za pravo spoznal. Govoril je mirno in si prizadeval potolažiti strast svojih nasprotnikov dokazovaje jim, da Slovani hočejo edino cesarstvo, pa samopravlje (autonomijo) dežel posamnih in narodnost svojo, brez ktere ni svoboda nikakor mogoča. V ravno tem duhu je govoril tudi dr. Rieger, zagovarjaje pravice slovanskega naroda, le s tem razločkom, da Smolkov govor je bil enak ponosni pa mirno tekoči reki, Riegerjev pa valovju razdraženega morja, kterege ukrotiti še celo znani zvonček predsednikov ni mogel. Obá govora sta tako važna na mnogo stran, da ju bojo prinesle prihodnje „Novice“ od besede do besede, kakor tudi dr. Tomanov govor 22. junija, v katerem je krasno in tolažljivo govoril o pravicah narodov, o potrebi autonomii dežel, o odgovoru ministra Schmerlinga na njegovo interpelacijo itd. Govorilo je za tem še več drugih poslancov; imenitniši govori so bili Clamovi, Petrinovi, škofa Jirsika, ki je zagovarjal toliko napadano katoliško cerkev, Brincov in Pillersdorfov, čigar beseda je bila polna miru in sprave. Včeraj so se začeli sosebni pomenki o Mühlfeldovem predlogu. Omeniti moramo še, da v tej seji je tudi zbor poslancov kakor zbornica gosposka enoglasno sklenil, ko je slišal, da se bo presvitla cesarica spet za zdravja voljo podala na otok Karf, poslati deputacijo do nje s serčnimi vošili za dosego terdnega zdravja. Al obema zbornicama sta presv. cesar in cesarica poslala odgovor, da se lepo zahvalita za nju lojalno razodetje, da pa v svoji žalosti nista v stanu deputacije sprejeti.

— Presvitla cesarica, spremljena od Njih Velič. cesarja, se je v saboto popoldne po železnici podala čez Terst v Miramare, odkodar bo po morji pot nastopila v Karf, otok jonskega morja.

— Važniše novice preteklega leta moremo danes spet le ob kratkem dovteti. — Tudi od zbornice magnatov poterjena ogerska adresa je menda šla že na Dunaj k cesarju. Ali jo bojo cesar sprejeli ali ne, in kaj bo potem? je zdaj najvažniše vprašanje. Naj popišemo danes, kako stojé Ogri s svojimi brati Slovani.

Izun Rusinov izrekli so se vsi drugi slovanski narodi na Ogerskem, to je, Hrvati, Serbi in Slovaki, v kakošnem razmerju hočejo gledé narodnosti s Magjari živeti. Mislimo svojim bravcom ustreči, ako jim očitovanje teh naših soplemenih bratov na kratko oznanimo.

Serbi so v svoji še mesca aprila t. l. v Karlovcih držani skupščini sklenili zahtevati, da naj jim se odloči njihovo zemljišče pod imenom „serbska vojvodina“, h kateri bi pripadali vsi kraji in mesta v Bački in temeškem Banatu, kjer so prebivavci serbski večina, kakor tudi Srem in graničarski regimenti petrovaradinski in serbsko-banaški s titelskim bataljonom, in kateri na čelu bi stal po narodu izbrani vojvoda; ona bi bila sicer celovit del ogerske dežele, ter bi ž njo skupaj imela kralja, deželni zbor in zakone, kakor tudi centralno oblast; po drugi strani pa vendar svojo samostojno upravo, v smislu dosedanjih ogerskih županij; svoj jezik v cerkvi, šoli in uredu; popolno nezavisnost v cerkvenih in verskih rečéh; svojo lastno višjo (apelacijsko) sodnijo; upravi na čelu bi stal vojvoda z narodno skupščino ali njenim odborom; pri namestništvu in najvišji sodni v Peštu bi morali postavljeni biti serbski referenti; na deželnem ogerskem zboru serbski poslanci ne bi imeli vsaki svoj — ampak vsi skupaj en glas, tako da bi zborni sklep še le takrat za vojvodino obveljal, kadar bi mu večina serbskih poslancov pristopila. Ti serbski zahtevi se imajo ko kraljevski predlogi poslati ogerskemu deželnemu zboru, ter se po njem kakor tudi po kralji, da postavno moč zadobijo, poterditi.

V hervaškem deželnem zboru je spet centralni odbor, v sporazumljenji z vsimi družimi odbori, v ktere je zbor razdeljen, te dni načertal sledeče pogoje o združenji z Ogri: ogerski deželni zbor naj najpred prizná, da kraljestvo dalmatinsko, hervaško in slavonsko skupaj z Reko in vojaško granico hervaško-slavonsko od kraljestva ogerskega popolnoma nezavisno in samostojno; da je po dogodkih leta 1848 in 1849 prestala med njima vsaka predobstava zveza izun da imata obadva tistega kralja, ki se krona ob enem za ogersko in za dalmatinsko-hervaško-slavonsko kraljestvo. Kadar bode ogerski državni zbor vse to pripoznal, da so tedaj Hrvati in Slavonci privoljni z Ogri v obrambo ustavne slobode jačo vez, ko je dosedanja, napraviti. Slovaki naposled so imeli tudi te dni zbirališče v Turoškem sv. Martinu, ter sklenili poslati na ogerski deželni zbor prošnjo sledečih 4 členov: a) Naj jim se odloči posebno zemljišče pod imenom: „Hornyo-uhorske slovenske okoli“ kamor bi spadali vsi kraji in mesta, v kterih so Slovaki večina; vendar tako, da bi to zemljišče ostalo celovit del ogerske dežele; b) naj se v okrožji tega zemljišča vpelje povsod narodni jezik ko uredni; c) naj se napravi za nje slovanska višja in menična sodnija; in za izobraževanje slovaških pravoznancov naj se osnuje slovaška pravna akademija; d) na peštanskem vseučilišču naj se vstroji stolica za slovensko (slovaško) slovstvo, in slovenski matici naj se daje podpora iz deželnega zaklada.

Napomenjamo še, da se tudi Rusini in Rumuni gibljejo, in enake zahteve pripravljajo. Posebno se sedmograški Rumuni tako očitujejo, da dokler se ne prekličejo oni člani ogerskih zakonov od leta 1848, ki ustanovljajo magjarsko supremacijo čez vse druge nemagjarske narode na Ogerskem, ne bodo oni nič hotli znati od zveze (unije) z ogersko krono.

— Cesar Napoleon je priznal te dni italijansko kraljestvo, pa s tem prideržkom, da za zdaj ostane francozka armada še v Rimu, kar je Lahe nekoliko poterilo. Govori se, da tudi rusovska vlada bo kmali priznala italijansko kraljestvo. — Sv. oče papež so spet zboleli, in če je res, kar se v časnikih bere, je njih bolezen nevarna.

Kursi na Dunaji 25. junija.

5% metaliki 68 fl. 15 kr.	Ažijo srebra 36 fl. 75 kr.
Narodno posojilo 79 fl. 75 kr.	Cekini 6 fl. 57 kr.